

श्री.जयदिप डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सहावी (26 जुलै) माझा अभ्यास

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस सव्वीस :

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
सेतू अभ्यास
(Bridge Course)
शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे

गतवर्षीच्या क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट.

टैस्ट
मोडवा

✚ कविता वाचा व समजून घ्या. कविता तालामुरात म्हणा.

४

गवतफुला रे! गवतफुला!

AU3MHG

• ऐका. म्हणा. वाचा.

कविता
पहा

रंगंगुल्या, सानसानुल्या, गवतफुला रे गवतफुला!
असा कसा रे मला लागला, सांग तुझा रे तुझा लळा!

मित्रासंगे माळावरती, पतंग उडवित फिरताना
तुला पाहिले गवतावरती, झुलता झुलता हसताना,
विसरून गेलो पतंग नभिचा, विसरून गेलो मित्राला
पाहुन तुजला हरखून गेलो, अशा तुझ्या रे रंगकळा!

हिरवी नाजुक रेशिम-पाती, दोन बाजूला सळसळती
नीळनिळूली एक पाकळी, पराग पिवळे झगमगती,
तळी पुन्हा अन् गोजिरवाणी, लाल पाकळी खुलली रे
उन्हामधे हे रंग पाहता, भान हरपुनी गेले रे!

वारा घेउन रूप सानुले, खेळ खेळतो झोपाळा
रात्रि इवली होउन म्हणते, अंगाईचे गीत तुला,
मलाहि वाटे लहान होऊन, तुझ्याहूनही लहान रे
तुझ्यासंगती सदा रहावे, विसरुनि शाळा, घर सारे!

तुझी गोजिरी शिकून भाषा, गोष्टी तुजला सांगाव्या
तुझे शिकावे खेळ आणखी, जादू तुजला शिकवाव्या,
आभाळाशी हट्ट करावा, खाऊ खावा तुझ्यासवे
तुझे घालुनी रंगित कपडे, फूलपाखरां फसवावे!

इंदिरा संत-(१९१४-२०००) स्त्रीमनाचा हलुवारपणा व्यक्त करणाऱ्या कवयित्री. 'शेला', 'मेंदी', 'मृगजळ', 'रंगबावरी', 'बाहुल्या', 'गभरीशीम' इत्यादी कवितासंग्रह तसेच 'अंगतपंगत', 'गवतफुला', 'मामाचा वाडा' हे बालकवितासंग्रह प्रसिद्ध. 'श्यामली', 'कदली' आणि 'चैतू' हे कथासंग्रह प्रसिद्ध.

या कवितेत कवयित्रीने माळावर फुललेल्या गवतफुलाचे वर्णन केले आहे.

शिक्षकांसाठी : पाठ्यपुस्तकातील सर्व कविता तालामुरांत व साभिनय म्हणून दाखवाव्या. कवितांना योग्य चाली लावाव्या. विद्यार्थ्यांकडून कविता तालामुरात म्हणून घ्याव्या.

+ वाचा व समजून घ्या.

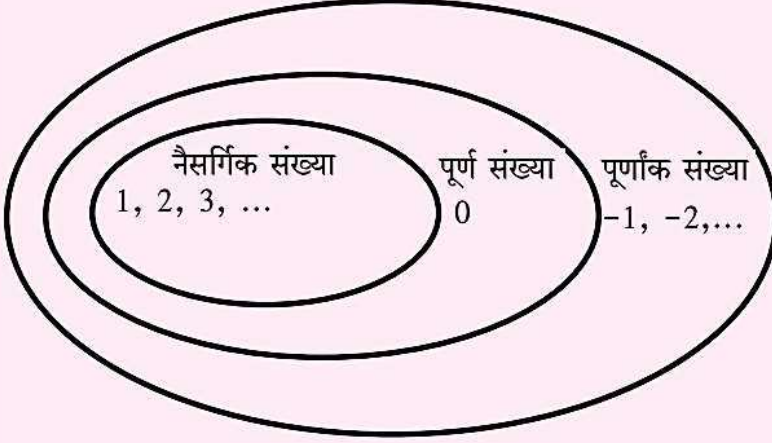
3

पूर्णांक संख्या

टेस्ट
सोडवा

उजळणी

सांगा पाहू !

माझा सहावीचा वर्ग माझ्या शाळेचा भाग आहे. माझी शाळा आमच्या गावात आहे. माझे गाव तालुक्याचा एक भाग आहे. तसेच तालुका जिल्ह्याचा, जिल्हा महाराष्ट्र राज्याचा एक भाग आहे.

याप्रमाणे संख्यासमूहांच्या बाबतीत काय सांगता येईल ?

सरावसंच 4

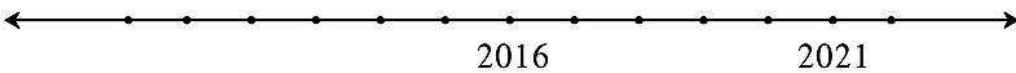
- खालील संख्यांचे ऋण संख्या व धन संख्या असे वर्गीकरण करा.
-5, +4, -2, 7, +26, -49, -37, 19, -25, +8, 5, -4, -12, 27
- खाली काही शहरांचे तापमान दिले आहे. चिन्हांचा वापर करून त्यांचे लेखन करा.

स्थान	सिमला	लेह	दिल्ली	नागपूर
तापमान	0° च्या खाली 7 °C	0° च्या खाली 12 °C	0° च्या वर 22 °C	0° च्या वर 31 °C

- खालील उदाहरणातील संख्या, चिन्हांचा उपयोग करून लिहा.
  - एक पाणबुडी समुद्रसपाटीपासून 512 मीटर अंतर खोलीवर आहे.
  - हिमालयातील सर्वात उंच शिखर माउंट एव्हरेस्टची उंची समुद्रसपाटीपासून 8848 मीटर आहे.
  - जमिनीपासून 120 मीटर अंतरावर उडणारा पतंग.
  - भुयार जमिनीखाली 2 मीटर खोल आहे.

+ *

गणित माझा सोबती : मैदानावर.

- मैदानावर इसवी सन 2000 ते 2024 ही वर्षे दर्शवणारी कालरेषा तयार करावी. एका विद्यार्थ्यास चालू सालावर उभे करून खालील प्रश्न विचारावेत.
  - खेळताना त्याचे वय काय आहे ? (2) 5 वर्षांपूर्वी साल कोणते होते व त्याचे वय किती होते ?
  - विद्यार्थी दहावीत कोणत्या साली जाईल व तेव्हा त्याचे वय किती असेल ?

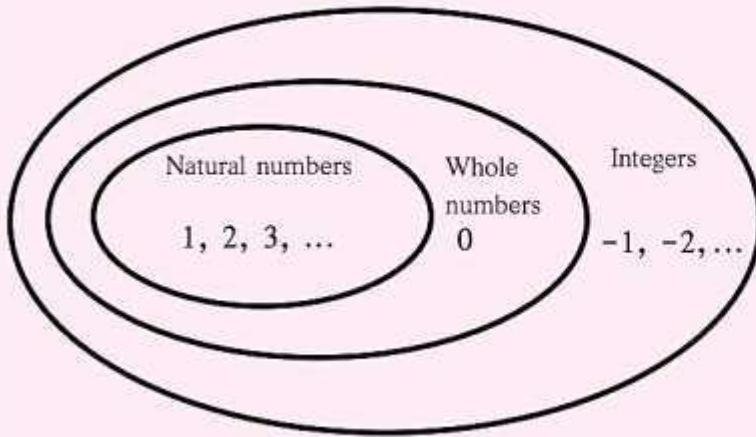
Read and understand.

3

Integers

Revision

Can you tell?

My class, that is Std VI, is a part of my school. My school is in my town. My town is a part of a taluka. In the same way, the taluka is a part of a district, and the district is a part of Maharashtra State.

In the same way, what can you say about these groups of numbers?

Practice Set 4

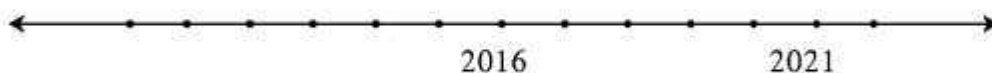
- Classify the following numbers as positive numbers and negative numbers.
-5, +4, -2, 7, +26, -49, -37, 19, -25, +8, 5, -4, -12, 27
- Given below are the temperatures in some cities. Write them using the proper signs.

Place	Shimla	Leh	Delhi	Nagpur
Temperature	7 °C below 0°	12 °C below 0°	22 °C above 0°	31 °C above 0°

- Write the numbers in the following examples using the proper signs.
  - A submarine is at a depth of 512 metres below sea level.
  - The height of Mt Everest, the highest peak in the Himalayas, is 8848 metres.
  - A kite is flying at a distance of 120 metres from the ground.
  - The tunnel is at a depth of 2 metres under the ground.

My friend, Maths : On the playground.

- On the playground, mark a timeline showing the years from 2000 to 2024. With one child standing at the position of the current year, ask the following questions:
  - While playing this game, what is his/her age?
  - Five years ago, which year was it? And what was his/her age then?
  - In which year will he/she go to Std X? How old will he/she be then?

Read and understand.

Revision

7. Kimaya is writing letters to different people.
Help her to choose the appropriate expressions for each letter.

Letter is addressed to -	Begin with	Last lines	Sign off with -
 Kimaya's father	<ul style="list-style-type: none"> • Dearest Daddy, • My dear Bittoo, • Hi, Meeta! • Madam, • To, The Manager, Bank of People... • Dear Mrs Bendre, 	<ul style="list-style-type: none"> • Love and warm regards, • Take care. • See you soon! • Thank you. • Regards, • Lots of love, 	<ul style="list-style-type: none"> • Your loving daughter, • Your One and Only Sister, • Yours, • Yours faithfully, • Yours sincerely,
 Kimaya's younger brother			
 Kimaya's friend			
 Kimaya's boss			
 The Manager of her bank			
 Mrs Bendre who lives in the same colony			

You can use friendly, informal language with your close relatives and friends. When you are writing to others, you have to use your words carefully. On such occasions, some typical polite expressions are used.

8. In how many ways can you translate the following words into your mother tongue? Write the different translations.

- Uncle
- Aunt
- Grandfather
- Grandmother
- Cousin

9. Write the terms of address you use for your relatives or family friends.

Example : Sanjumama, Kaka-ajoba.

पाठ वाचा व समजून घ्या.

करून पहा.

मातीची भांडी कशी तयार केली जातात, हे जाणून घेण्यासाठी मातीची भांडी तयार करणाऱ्या कारागिराची मुलाखत घ्या.

- माती कोणत्या प्रकारची वापरतात ?
- माती कोठून आणतात ?
- एक भांडे तयार होण्यासाठी किती कालावधी लागतो ?

हडप्पा संस्कृतीच्या स्थळांच्या उत्खननातून विविध प्रकारची आणि आकारांची भांडी मिळाली आहेत. त्यांमध्ये लाल रंगाच्या पृष्ठभागावर काळ्या रंगाने नक्षी काढलेली भांडी आहेत. नक्षीच्या नमुन्यांमध्ये माशांचे खवले, एकमेकांत गुंतलेली वर्तुळे, पिंपळपान यांसारख्या प्रतीकांचा समावेश आहे. हडप्पा संस्कृतीचे लोक मृत व्यक्तीचे दफन करताना त्या व्यक्तीच्या शवाबरोबर मातीची भांडी पुरत असत.

भांडी

३. हडप्पा संस्कृती

निरीक्षण करा.

तुमच्या परिसरातील पोहण्याच्या तलावाला भेट द्या. तलावातील पाणी बदलण्याची व नव्याने तलावात पाणी सोडण्याच्या पद्धतीचे निरीक्षण करा.

सध्याचा पोहण्याचा तलाव व हडप्पाकालीन स्नानगृह यांची तुलना करा.

३.४ महास्नानगृह

मोहेंजोदडो येथे एक प्रशस्त स्नानगृह सापडले आहे. महास्नानगृहातील स्नानकुंड जवळजवळ २.५ मीटर खोल होते. त्याची लांबी सुमारे १२ मीटर आणि रुंदी सुमारे ७ मीटर होती. कुंडातील पाणी झिरपून जाऊ नये म्हणून ते आतून पक्क्या विटांनी बांधलेले होते. त्यात उतरण्यासाठी व्यवस्था होती. तसेच त्यातील पाणी वेळोवेळी बदलण्याची सोय होती.

मोहेंजोदडो येथील महास्नानगृह

सांगा पाहू !

- तुमच्या परिसरात/गावात होणाऱ्या पिकांची, फळांची नावे लिहा.
- तुमच्या परिसरातील/गावातील लोक कोणकोणत्या प्रकारचे कपडे वापरतात ?
- तुम्हांला माहित असलेल्या दागिन्यांची नावे लिहा.

निरीक्षण करा व समजून घ्या.

टैस्ट मोडवा

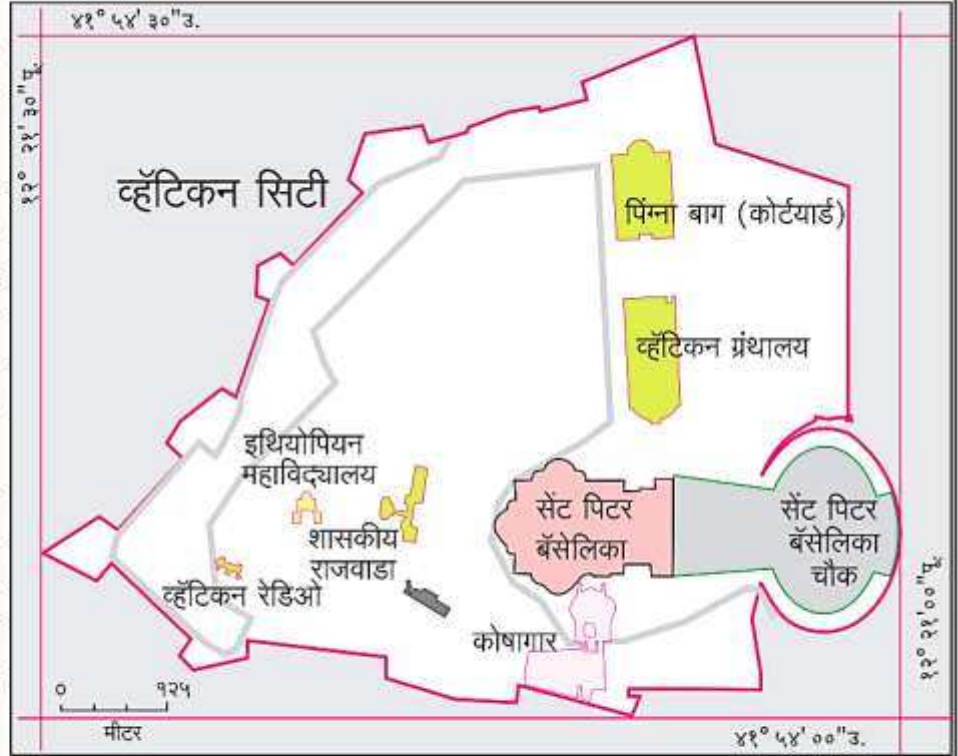

२. चला वृत्ते वापरूयात !

माहीत आहे का तुम्हांला ?

जगातील सर्वात लहान देश म्हणून 'व्हॅटिकन सिटी' ओळखला जातो. त्याचे क्षेत्रफळ ०.४४ चौकिमी आहे. हा देश इटली द्विपकल्पावर आहे. याच्या सभोवती इटली हा देश पसरलेला आहे. आकृती २.५ मध्ये या देशाचा विस्तार पहा. पश्चिमेकडून पूर्वेकडे तसेच उत्तरेकडून दक्षिणेकडे या देशाच्या विस्तारामध्ये अंश व मिनिटांमध्ये कोणताही फरक आढळत नाही. परंतु सेकंदात फरक आढळतो. यावरून अंशात्मक अंतरातील मिनिट व सेकंद या लघु एककांचा उपयोग लक्षात घ्या.

आकृती २.५ : व्हॅटिकन सिटीचा नकाशा

विविध तापमानांचे पट्टे (कटिबंध) तयार होतात. तापमान पट्ट्यांच्या अनुषंगाने वायुदाबपट्टे निर्माण होतात.

- सूर्यप्रकाशाच्या तीव्रतेनुसार होणारा परिणाम म्हणजे प्रदेशानुसार वनस्पती व प्राणी यांमध्ये विविधता निर्माण होते.
- ०° रेखावृत्त हे मूळ रेखावृत्त (Prime Meridian) म्हणून महत्त्वाचे आहे. जागतिक प्रमाणवेळ निश्चित करणे व वेगवेगळ्या देशांच्या प्रमाणवेळांशी सांगड घालणे हा याचा मुख्य उद्देश आहे. हे रेखावृत्त 'ग्रिनिचचे रेखावृत्त' (G.M.T= Greenwich Mean Time) म्हणूनही ओळखले जाते.
- १८०° रेखावृत्त हेही एक महत्त्वाचे रेखावृत्त आहे. मूळ रेखावृत्तापासून पूर्वेकडे व पश्चिमेकडे १८०°

रेखावृत्तांपर्यंत इतर रेखावृत्ते काढली जातात. १८०° रेखावृत्ता संदर्भाने 'आंतरराष्ट्रीय वाररेषा' विचारात घेतली जाते.

- विषुववृत्त हे बृहत्तवृत्त आहे तसेच एकमेकांसमोरील दोन रेखावृत्ते मिळून बृहत्तवृत्त तयार होते. पृथ्वीवरील कमीत कमी अंतर शोधण्यासाठी त्यांचा वापर होतो.

जरा विचार करा !

- (१) खालील रेखावृत्तांच्या समोरील रेखावृत्ते कोणती ?
१०° पूर्व, १७०° पश्चिम, ३०° पूर्व, २०° पश्चिम.
- (२) समोरासमोरील रेखावृत्तांमुळे तुम्हांला काय समजते ?

कोण काय करते ?

वाचा व समजून घ्या.

भारतातील विविध भागांतील वनस्पती आणि प्राण्यांचे सर्वेक्षण, संवधनांचे कार्य भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण संस्था (१८९०) आणि भारतीय प्राणी सर्वेक्षण संस्था (१९१६) स्वतंत्रपणे करतात. परिसरात एखादी अनोळखी वनस्पती अथवा प्राणी आढळल्यास या संस्थांशी संपर्क करून आपल्याला त्यांची माहिती मिळवता येते.

सांगा पाहू !

वनस्पती आणि प्राणी आपल्याला कसे उपयुक्त ठरतात ?

उपयुक्त सजीव

घरगुती तसेच औद्योगिक उपयोगासाठी वनस्पती वापरण्यात येतात. जसे मेथी, बटाटा, भेंडी, सफरचंद, केळी यांचा वापर अन्नासाठी, तर अडुळसा, हिरडा, बेहडा, शतावरी यांचा वापर औषधासाठी केला जातो. प्राणीही आपल्याला असेच उपयोगी पडतात. कुत्रा, मांजर, गाय, म्हैस असे प्राणी घरगुती उपयोगासाठी पाळले जातात. मासे, मेंढी, कोंबड्यांचा उपयोग अन्नासाठी करतात, तर घोडा, बैल, उंट यांसारखे प्राणी विविध व्यवसायांसाठी उपयोगी पडतात. गांडूळ हा प्राणी शेतीसाठी अत्यंत उपयोगी आहे.

अडुळसा

२.१५ : उपयुक्त सजीव

अपायकारक सजीव

आपल्या सभोवताली असणाऱ्या काही वनस्पती व प्राणी मानवाला अपायकारक असतात. उदाहरणार्थ डास, माशी यांच्यामुळे रोगांचा प्रसार होतो. झुरळे, उंदीर, घुशी हे अन्नाची नासाडी करतात. उवा, गोचिड यांमुळे अनेक रोग पसरतात तर काही प्रकारच्या विषारी पाली, कोळी, साप, विंचू चावल्यास मृत्यूही उद्भवू शकतो. जंगलातील हत्ती मानवी वस्तीत शिरल्यास मोठ्या प्रमाणात नासधूस करतात.

प्राण्यांप्रमाणे काही वनस्पतीही अपायकारक ठरतात. उदाहरणार्थ गाजर गवत, तण, अमरवेल इत्यादी.

खाजकुडलीच्या शेंगा, अळूची पाने यांना हात लावला तर आपल्या हाताला खाज सुटते. कण्हेर, घाणेरी या वनस्पतींचा वास उग्र असतो. धोतरा ही वनस्पती विषारी आहे. कवक, शेवाळ यांची पाण्यात बेसुमार वाढ झाली, की पिण्याचे पाणी दूषित होते व त्यामुळे आजार पसरतात.

धोतरा

अळूची पाने

२.१६ : अपायकारक सजीव

Read and understand.

Institutes at work

The institutes that work for the survey and conservation of the various plants and animals in different parts of India are the Botanical Survey of India (1890) and the Zoological Survey of India (1916) respectively. In case you find an unfamiliar plant or animal in your surroundings, you can communicate with these institutes to obtain more information about it.

Can you tell? In what way are plants and animals useful to us?

Useful living things

Plants are used for household as well as industrial purposes. For example, fenugreek (*methi*), potato, okra (*bhendi*), apple, banana are used as food while *vasaka* (*adulsa*), *hirada*, *behada*, asparagus are used as medicines.

Animals are also useful to us. Dogs, cats, cows, buffalos are kept for domestic uses. Fish, sheep, fowl are used as food, while animals like horses, oxen, camel prove useful in various occupations. The earthworm is very useful in agriculture.

Harmful living things

Some animals and plants around us are harmful to man. For example, mosquitoes and flies spread diseases. Cockroaches, mice, rats destroy our food. Lice, ticks also spread diseases. The bites of some poisonous lizards, spiders, snakes and scorpions can even cause death. If wild elephants enter human settlements, they cause a lot of destruction.

Some plants, too, can be harmful, as for example, the dodder, parthenium and other weeds.

Pods of the nettle, colocasia leaves cause itching. Plants like oleander, lantana have strong odours. The *datura* plant is poisonous. Uncontrolled growth of fungi and algae in water pollutes drinking water and may cause the spread of diseases.

2.15 : Useful living things

Datura

Colocasia leaves

2.16 : Harmful living things

● सुनो और दोहराओ :

३. उपहार

सुनो तो जरा

कार्टून कथा सुनकर उसे हाव-भाव सहित सुनाओ ।

बताओ तो सही

बड़े होकर क्या बनना चाहते हो ?

वाचन जगत से

महादेवी वर्मा का कोई रेखाचित्र पढ़कर उसके पात्रों के नाम लिखो ।

मेरी कलम से

इस कहानी के किसी एक अनुच्छेद का अनुलेखन करो ।

* किसने किससे कहा है, बताओ :

१. "तुम यहाँ उदास क्यों बैठे हो?"

२. "मेरी पोटली गिर गई है रास्ते में।"

३. "और कोई पहचान बताओ।"

४. "नहीं-नहीं, अब तो तुम ही मेरी साथी हो, मित्र हो।"

सदैव ध्यान में रखो

सच्चाई में ही सफलता निहित है ।

जरा सोचो ..... बताओ

यदि तुम्हें परी मिल जाए तो .....

अध्ययन कौशल

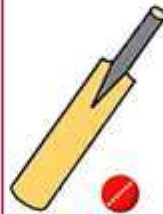

किसी परिचित अन्य कहानी लेखन के लिए मुद्दे तैयार करो ।

स्वयं अध्ययन

दिए गए चित्रों के आधार पर उचित और आकर्षक विज्ञापन तैयार करो ।

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सहावी मराठी	सहावी गणित	सेमी गणित	सहावी इंग्रजी	सहावी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सहावी भूगोल	सहावी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सहावी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

MiniShala शैक्षणिक ॲप्स खालील लिंकवरून डाऊनलोड करा.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
		आठवी	नववी	दहावी		

गुरुमाऊली शैक्षणिक ॲप्स - [Click Here](#)